

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

Tussenadviezen wetenschappelijke curriculumcommissie

Historie

Sinds 2014 wordt gewerkt aan de vernieuwing en actualisering van het curriculum van het funderend onderwijs. In eerste instantie gebeurde dit onder de vlag van Onderwijs 2032, later werd dit proces omgedoopt tot Curriculum.nu. In oktober 2019 leverden negen ontwikkelteams van leraren en schoolleiders in opdracht van de Coördinatiegroep (bestaande uit onder andere vertegenwoordigers van de sectorraden vakbonden) bouwstenen op voor evenzovele leergebieden. Zie hiervoor de website <https://www.curriculum.nu/>. De volgende stap is dat SLO (het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling) in opdracht van de minister toewerkt naar de vernieuwde kerndoelen en eindtermen.

Wetenschappelijke commissie

Voorafgaand en tijdens deze volgende fase zal op verzoek van de Tweede Kamer [een wetenschappelijke commissie](#) verschillende adviezen geven over de opbrengsten van Curriculum.nu en het verdere curriculumtraject. Minister Slob heeft deze commissie, onder voorzitterschap van professor Roel Kuiper in september 2020 ingesteld. Op 4 februari 2021 stuurde de minister de eerste twee tussenadviezen van de commissie naar de Tweede Kamer. In het eerste komt de curriculumcommissie met een aantal reflecties rond de curriculumherziening in het algemeen en met een oordeel over de bruikbaarheid van de voorstellen van Curriculum.nu. In het tweede tussenadvies spreekt de commissie zich uit over de concept-werkopdracht aan SLO om te komen tot de bijstelling van de kerndoelen. Deze tussenadviezen bevatten een aantal interessante observaties en aanbevelingen over het doel en de inhoud van kerndoelen en over de ruimte die gelaten moet worden aan scholen, leerkrachten en docenten.

Tussenadvies I: Kadern voor de toekomst

In het eerste tussenadvies ("[Kaders voor de toekomst](#)") signaleert de commissie dat het in Nederland ontbreekt aan een "ingeregeld systeem van samenwerken van vakverenigingen, vakdidactici, curriculum- en toetsontwikkelaars, onderwijs, schoolbesturen en koepels" en dat de ruimte voor wetenschappelijke onderbouwing en verantwoording niet goed is geborgd. Wat bovendien tot dusverre ontbreekt in het proces van curriculumherziening in Nederland, is een centrale opdracht of *rationale* onder het curriculum. Een dergelijke rationale is een "richtinggevende basisgedachte waarmee alle onderdelen verbonden zijn". De rationale gaat over het *waartoe* van het onderwijs. De rationale die de curriculumcommissie adviseert omvat de drie doeldomeinen van het onderwijs, kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming of subjectificatie. Daarnaast is de commissie van mening dat de te ontwikkelen kerndoelen en eindtermen aanbodsdoelen (wat wordt er aangeboden?), inspanningsdoelen (welke inspanning wordt er van leerlingen en leraren gevraagd?) en beheersingsdoelen (en wat dient de leerling op welk niveau te beheersen?) zouden moeten bevatten.

Tussenadvies II: Doel en ruimte

In haar tweede tussenadvies (“[Doel en ruimte](#)”) gaat de commissie in het kader van de conceptwerkopdracht aan SLO nader in op de rationale en de doelen. Deze werkopdracht bevat weliswaar al een rationale, een *waartoe* (en geen *bedoeling*, zoals nu volgens de commissie ten onrechte in de werkopdracht staat) van het onderwijs, maar deze is volgens de commissie te uitgebreid en te inhoudelijk. Zo zou een school bijvoorbeeld moeten bijdragen aan een innovatieve economie. Daarmee wordt de school “te zeer in functie van concrete doelen of wensbeelden (van de economie, de samenleving, of het individu)” geplaatst. De rationale wordt zo een soort “superkerndoel” en een potentieel strijdpunt in een ideologisch debat. Om dat te voorkomen adviseert de curriculumcommissie een sober geformuleerde rationale.

De commissie stelt dat de werkopdracht geen heldere definitie geeft van wat kerndoelen zijn en welke functie ze vervullen in het onderwijs. Bovendien domineert de kwalificatiefunctie in de rationale die wordt voorgesteld in de werkopdracht en in de huidige kerndoelen domineren aanbodstoelen. De commissie stelt zoals gezegd voor om drie typen kerndoelen te gaan onderscheiden: aanbods-, inspannings- en beheersingsdoelen. Tegelijkertijd dienen de kerndoelen een verbinding te hebben met de drie doeldomeinen. De doelen en doeldomeinen kunnen op verschillende manieren aan elkaar gekoppeld worden: “Voor het kwalificatiedomein zullen aanbod en beheersing belangrijk zijn. Voor het socialisatiedomein aanbod en inspanning en slechts ten dele beheersing. Voor het domein van de persoonsvorming is beheersing geen doel, maar is vooral inspanning, vaak in het licht van een bepaald aanbod, aan de orde. Persoonsvorming is iets kwalitatiefs, speelt zich af in pedagogische relaties en voltrekt zich in het innerlijk van de leerling. Hier passen geen beheersingsniveaus bij, wel de inspanning om te zorgen voor individuele leerervaringen in een vormende omgeving.”

Terug naar het eerste tussenadvies. Met betrekking tot de voorstellen van Curriculum.nu is de commissie zowel positief als kritisch. De commissie waardeert het proces, de gezamenlijkheid en de professionele betrokkenheid en het opgeleverde materiaal is op zich waardevol en bruikbaar. De commissie is echter kritisch over de verschillen tussen de diverse voorstellen. Dit komt door “de uiteenlopende aanpak van de ontwikkelteams, ook in relatie tot het groot aantal invalshoeken waarmee ze moesten werken, door het ontbreken van een goed gehanteerde rationale en van een gelijke definiëring van centrale begrippen” (zoals ‘samenhang’ en ‘doorlopende leerlijnen’). Ze vindt verder de wetenschappelijke grondslag van de voorstellen niet altijd duidelijk en constateert met een understatement “dat de doelstelling om overladenheid te reduceren een grote uitdaging bleek te zijn.” Al met al zijn volgens de commissie de door de ontwikkelteams aangeleverde bouwstenen van blijvende waarde voor de actualisering van de onderwijsinhoud, maar slechts beperkt bruikbaar voor het ontwerpen van vernieuwde kerndoelen en eindtermen.

Kansengelijkheid en burgerschap

De wetenschappelijke curriculumcommissie werkt nog enkele specifieke thema’s kort verder uit. Zo wordt gewezen op de rol die het curriculum speelt bij kansengelijkheid. De commissie adviseert te komen tot een beoordelingskader kansengelijkheid voor het hele curriculum (er is nu een door het SLO opgesteld beoordeling met betrekking tot rekenen en wiskunde) en is van plan hierover met een nader advies te komen. Voor wat betreft het leergebied burgerschap constateert de commissie dat experts wisselend reageren op de voorstellen van Curriculum.nu en dat de definitie en inhoud nog niet “stabiel beschreven” zijn. Voor wat betreft het aanbieden van burgerschap is het volgens de commissie aan de scholen zelf om te bepalen of zij dit in een vak willen doen of in combinatie met

andere vakken “op een manier die bij de school en een pluriform onderwijsaanbod past.” Gewezen wordt ook op de nieuwe wet over burgerschapsonderwijs die burgerschap ziet als een opdracht aan de hele school.

Ook in het tweede tussenadvies, waarin de wetenschappelijke curriculumcommissie bij herhaling wijst op de inrichtingsvrijheid van de scholen, worden in het kader van de werkopdracht aan SLO kort nog enkele andere thema's besproken, waaronder de tijd die in het ontwerp aan de verschillende kerndoelen besteed zou moeten worden (de *ontwerpruimte*, die overigens niet gelijk hoeft te zijn aan de feitelijke onderwijstijd, die is aan individuele scholen). De commissie is van mening dat het model dat SLO heeft opgesteld voor dit moment kan voldoen. Ook besteedt het advies aandacht aan de 'brede vaardigheden' (de 21^e-eeuwse vaardigheden) die door SLO nu 'verbindende vaardigheden' worden genoemd. Wat de commissie betreft is meer onderzoek nodig voordat deze vaardigheden in de kerndoelen worden opgenomen.

Minister Slob heeft de tussenadviezen in ontvangst genomen. Wat er met de adviezen gebeurt is aan het volgende kabinet. De Tweede Kamer heeft het curriculumtraject namelijk controversieel verklaard.